HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

א דמחית בשר בכור (א) ומחית בשר דהאיך גביה ואמר זה כזה ותנאי היא לא דכולי עלמא לפני זריקת דמים ומ"ט דמאן דשרי אמר קרא [1] כי ידור א) עד שידור בדבר הנדור לאפוקי בכור דדבר האסור הוא ומאן דאסר אמר קרא [1] לה' לרבות ב) דבר האסור ומאן דשרי לה' מאי עביד ליה מיבעי ליה למתפיס בחטאת ואשם ומה ראית לרבות חטאת ואשם ולהוציא את הבכור ב מרבה אני חטאת ואשם שהוא מתפיס בנדר ומוציא אני את הבכור שהוא קדוש ממעי אמו ומאן דאסר בכור נמי מתפיסו בנדר הוא דתניא ג) משום רבי אמרו ג מנין לנולד בכור בתוך ביתו שמצוה להקדישו שנאמר [2] הזכר תקדיש ומאן דשרי כי לא מקדיש ליה ד מי לא מיקדיש: כאימרא כדירים: תנא ז) ה אימרא לאימרא כאימרא דירים לדירים כדירים עצים לעצים כעצים אישים לאישים כאישים מזבח למזבח כמזבח היכל להיכל כהיכל ירושלים לירושלים כירושלים כולן שאוכל לך אסור לא אוכל לך מותר מאן שמעינן ליה דלא שני ליה אימרא לאימרא כאימרא רבי מאיר היא אימא סיפא וכולן לא אוכל לך מותר והתנן ו לקרבן לא אוכל לך רבי מאיר אוסר ואמר רבי אבא נעשה כאומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך לא קשיא ז הא דאמר לא (ב) לאימרא הא דאמר לאימרא:

מתני' ח האומר קרבן עולה מנחה חטאת תודה שלמים שאני אוכל לך אסור ° ט רבי יהודה מתיר הקרבן כקרבן קרבן שאוכל לך אסור י לקרבן לא אוכל לך רבי מאיר אוסר:

גמ' קתני (ג) קרבן הקרבן כקרבן שאוכל לך אסור סתמא תנא כרבי מאיר דלא שני ליה בין אימרא לאימרא [אי ר"מ הא] דקתני הקרבן שאוכל לך אסור והתניא כ מודים חכמים לרבי יהודה באומר הא קרבן והא עולה והא מנחה והא חטאת שאוכל לך שמותר שלא נדר זה אלא בחיי קרבן

לא

רש"י

ואמר זה כזה. ובהא קא מיפלגי מר סבר בעיקרו מתפיס ומר סבר בהיתר קא מתפיס לאחר זריקת דמים: **אמר קרא כי ידור נדר כי ידור בדבר הנדור.** הוי נדר ואסור לאפוקי בכור דדבר האסור (ד) דממילא מיתסר: **אמר קרא לה' לרבות דבר האסור.** דכל דבר שהוא אסור (ה) ולגבוה הוא מתפיסו נמי בנדר אע"פ שהוא אסור בלא נדר כגון בכור: **מרבה אני חטאת ואשם.** שהם מתפיסים מפני שהוא מתפיסן בנדר אע"ג דעל חטא באין ולא משום נדר אפ"ה איהו מתפיסו שאומר הרי זו לחטאתי ולאשמי אבל בכור אינו מתפיס כלל שממעי אמו (ו) קדש עצמו: **כי לא מקדיש ליה.** אם לא הקדישו מי לא מיקדיש בלאו הכי משום הכי לא חשיב (ז) כלל כי מתפיס ליה בנדר אבל חטאת ואשם לא מיקדשי לעולם אי לא מקדיש להו: **כולן שאוכל לך אסור.** דכי אמר כאימרא שאוכל לך דמי כמאן דאמר יאסר עלי מה שאוכל לך אבל אמר כאימרא לא אוכל לך מותר דמשמע אבל אם אוכל לך לא יהא כאימרא ומותר: **מאן שמעינן ליה דלא שאני ליה בין אימרא לאימרא כאימרא.** דכולן שאוכל לך אסור: **ר"מ היא.** דפליג עליה דר"י דאי ר"י לית ליה אימרא דאמר ח) האומר ירושלים לא אמר כלום: **וכולן לא אוכל לך מותרין.** אפילו אמר לאימרא לא אוכל לך: **לא קשיא הא דאמר לאימרא.** מתני' דתנן לקמן (ח) וכו' דאמר לאימרא לא אוכל לך דהיינו לקרבן דמשמע לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך וברייתא דקתני מותר תריץ לה הכי דאמר לא לאימרא לא אוכל לך הא אם אוכל לך יהא כאימרא דהיינו מכלל לאו הן ולהכי מותר דלר"מ לית ליה מכלל לאו [הן]: **מתני' האומר עולה.** יהא שאוכל לך או מנחה כו' אסור: **רבי יהודה מתיר.** דלא אמר כעולה כחטאת: **גמ' סתמא תנא כרבי מאיר דלא שאני ליה בין אימרא לאימרא.** דאסר היכא דאמר ירושלים כמאן דאמר כירושלים ולהכי אסור היכא דאמר קרבן כהיכא דאמר כקרבן: **אי רבי מאיר היא.** רישא דקתני הקרבן שאוכל לך אסור: **והתניא מודים חכמים לרבי יהודה.** דהיינו רבי מאיר דפליג עליה: **שלא נדר זה אלא בחיי קרבן.** דכי אמר הא קרבן שאוכל לך משמע כמאן דאמר חיי קרבן שאוכל לך ולא כלום קאמר:

לא

ר"ן

עליו להביאן מקרו דבר הנדור טפי מבכור לפי שמחמת נדרו הוא בורר בהמה זו שהוא מביא מה שאין כן בבכור שהוא קדוש ממעי אמו ואין יכול להחליפו באחר והיינו דקאמר בסמוך שהוא מתפיסן בנדר כלומר שצריך להתפיסן: ולענין הלכה כ' הרמב"ן ז"ל בהלכותיו דנהי דבעיין הכא לא איפשיטא אי בעקרו קמתפיס או בהיתרא קמתפיס נקטינן דבהיתרא קא מתפיס מדמסקינן בפרק מי שאמר ט) הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני דבסיפא מתפיס ולא בקמא בין לקולא בין לחומרא דהא משום דאמרינן דבסיפא מתפיס קתני התם הותר האמצעי הימנו ולמעלה אסור הימנו ולמטה מותר ואי כולהו בקמא מתפיס אין ההיתר נמשך אלא לו לבדו כדמוכח התם אלמא בסיפא קמתפיס דהיינו בהיתרא והיינו דהתם גבי מתניתין י) דאיזהו איסר האמור בתורה דמייתי לה בהאי לישנא דהיינו שנדר מאותו היום ואילך דמשמע ° הא לאו הכי בהתירא מתפיס: **דלא שני ליה אימרא ולא שני ליה כאימרא רבי מאיר.** כלומר דלדידיה אפי' בלא כ"ף הדמיון מתסר: **לא קשיא הא דאמר לאימרא הא דאמר לא אימרא.** כך היא הגירסא בקצת נסחאות. ואיכא דגרסי הא דאמר לאימרא כלומר בשבא תחת הלמ"ד הא דאמר לאימרא כלומר בפתח תחת הלמ"ד דסבירא להו למאן דגרסי הכי דבלמ"ד פתוחה הרי היא כלא וכפי פירוש הגירסא השנית שכתבתי למעלה בברייתא דחולין החולין כחולין כ) וברייתא הכי תני פעמים דאומר שאוכל לך אע"ג דמשמע היתר אסור והיינו בלמ"ד שבאית והיא דלקרבן לא אוכל לך רבי מאיר אוסר היינו בלמ"ד שבאית ופעמים דאמר לא אוכל לך אף על גב דמשמע איסורא שרי דהיינו בלמ"ד פתוחה א"נ באומר לא בהדיא כפי חילוק הגרסאות: **מתני' האומר קרבן עולה וכו' שאני אוכל לך אסור.** ואע"ג דלא אמר בהו כ"ף הדמיון. ורבי יהודה מתיר דסד"א דכיון דהני שמן מורה על איסורן להוי כפגול נותר דמודה בהו רבי יהודה דלא בעיא כ"ף קמ"ל וכמו שפרשתי למעלה (דף יא. ד"ה טהור): **הקרבן כקרבן קרבן שאוכל לך אסור.** דבכל לישני משמע דמה שיאכל יהא קרבן. ודוקא כי אמר שאוכל אבל אמר קרבן לא אוכל לך שרי דהא תנן בפרק שני (לקמן טו:) קרבן לא אוכל לך מותר ומוקמינן לה כר"מ וטעמא דמילתא דכי אמר קרבן בלא למ"ד משמע דנשבע בחיי קרבן שלא יאכל: **לקרבן לא אוכל לך ר"מ אוסר.** מפרש בגמרא [ע"ב] דה"ק לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך. וה"ה דאי אמר לקרבן שאוכל לך אסור דמשמע שפיר לקרבן יהא מה שאוכל משלך. והאי דלא עריב האי בהדי הני דרישא דליתני הקרבן כקרבן קרבן לקרבן שאוכל לך אסור משום דהנהו תלתא דהיינו הקרבן כקרבן קרבן דוקא כי אמר שאוכל אסור אבל אמר לא אוכל שרי וכדכתיבנא אבל כי אמר לקרבן אפילו אמר לא אוכל אסור: **גמ' סתמא תנא כרבי מאיר.** ה"ה דאי תנא לה תנא אחרינא קשיא נמי ברייתא אמתני' אלא קושטא ועיקרא דמילתא קא מפרש: **מודים חכמים לר"י.** אע"ג דלא בעו כ"ף הדמיון בהא מודו דשרי:

לא

מסורת הש"ס

א) [לקמן יד.], ב) [נזיר ד: ע"ש], ג) ערכין כט. [נזיר ד: ע"ש], ד) [תוספתא פ"א], ה) [לעיל יא: וש"נ], ו) [לעיל יא: וש"נ], ז) [תוספתא פ"א], ח) [לעיל י:], ט) [נזיר כח.], י) [עי' רש"ש], כ) [לעיל יא:], ל) עי' מ"ל פ"א מהל' נדרים הל' יח ד"ה ודע שראיתי וז"ל וע"כ ט"ס יש כאן ונראה דה"ג ולאימרא לא אוכל לך לר"מ שרי דהוי כמו לחולין שאוכל לך וכמו חולין שלא אוכל לך דשרי ר"מ לעיל וטעמא וכו' ע"ש,

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' בשר בכור קמיה ומחית בשר: (ב) שם הא דאמר לא אימרא הא: (ג) שם קתני הקרבן כקרבן קרבן שאוכל לך בשר וכו' בין אימרא לאימרא כאימרא אי ר"מ רישא דקתני הקרבן שאוכל: (ד) רש"י ד"ה אמר קרא כי וכו' האסור הוא דממילא: (ה) ד"ה אמר קרא לה' וכו' שהוא אסור לגבוה הוא: (ו) ד"ה מרבה וכו' שממעי אמו הוא קדש מעצמו: (ז) ד"ה כי לא וכו' לא חשיב ליה כלל: (ח) ד"ה לא קשיא וכו' דתנן לקמן לקרבן לא אוכל לך וכו' דאמר לאימרא: (ט) תום' ד"ה הקרבן. וי"ל דאתא לאשמועינן דוקא: (י) שם בא"ד ולא אמרינן קרבן יהא:

◆

פירוש הרא"ש

דמחית בשר בכור גביה. אחר זריקת דמים: לאפוקי בכור דדבר האסור הוא. דקדושתו מרחם לשם: לרבות דבר האסור. פירוש כי האי שהוא לשם ואינו נדור אבל בנבלות וטרפות מודה דלא הוי נדר: חטאת ואשם שהם מתפיסין בנדר. דאע"פ שהוא מחוייב להביאם צריך מיהא להקדישן: מאן שמעת ליה דלא שני ליה אימרא כו' ר' מאיר. דמסתמא בר פלוגתיה דר' יהודה דמתניתין הוא ר' מאיר: הא דאמר לאימרא. בשב"א הא דאמר לאימרא בפתח ולאימרא בשב"א ל) לאימרא שאוכל לך לר' מאיר שרי דהוי כמו חולין שאוכל לך [ולאימרא בפתח אסור דהוי] כמו לא חולין שאוכל לך דאסר ר' מאיר לעיל (דף יא:): מתני' האומר קרבן עולה ומנחה חטאת תודה שלמים. כל הני בקרבנות חובה איירי תודה כללא בהדייהו דדמיא לחובה דד' צריכין להודות וסד"א כיון דזקוק להביאם בעל כרחו לא הוי כדבר הנדור: ר' יהודה מתיר. משום דאמר בלא כ"ף והאי כדפלגינהו בתרתי בבי רישא קמ"ל רבותא דרבנן דאפי' בירושלים פליגי רבנן עליה דר' יהודה וסיפא קמ"ל דאפי' בקרבן שרי ר' יהודה: קרבן הקרבן בקרבן שאוכל לך אסור. כל הני שמעינן להו כבר והקרבן איצטריך ליה דסד"א בחיי קרבן קאמר והא דתנן לקמן בפ' שני הקרבן שאוכל לך מותר התם [הא] קרבן קאמר דמשמע חיי קרבן: לקרבן לא אוכל לך ר' מאיר אוסר. בגמרא מפרש טעמא: קונם פי מדבר עמך כו'. בגמרא מפרש דלא הוי דבר שאין בו ממש: גמ' סתמא תנא כר' מאיר דלא שני ליה בין אימרא לבאימרא. סוגיא דהש"ס אגב רהטיה דדייקא לעיל מאן שמעת דלא שני ליה בין אימרא לכאימרא נקטיה נמי הכא אע"ג דלא צריך ליה דבין אתיא כר' מאיר ובין אתיא כר' יהודה קשיא ליה מהקרבן: והתניא מודים חכמים לר' יהודה באומר הא קרבן. אע"ג דחכמים מחמירין באומר קרבן הכא מודו לרבי יהודה באומר הא קרבן. הא דלא פריך ממתני' דבפ"ב (דף טו:) הא קרבן שאוכל לך מותר והך מתני' ע"כ ר' מאיר היא כדפרישית לקמן משום דברייתא מפרשי' דלא נדר אלא בחיי קרבן פי' בחיי הבהמה:

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"א מהל' נדרים הל' טו סמג לאוין רמב וע"ש בכ"מ:
סג ב מיי' שם הל"י:
סד ג ד מיי' פ"א מהל' בכורות הל"ד סמג עשין ריא טוש"ע יו"ד סי' שו סעי' א:
סה ה ו מיי' פ"א מהל' נדרים הל' כב:
סו ז מיי' שם הל"י סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רד סעי' א:

◆

תורה אור השלם

1. אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר לַייָ אוֹ הִשָּׁבַע שְׁבֻעָה לֶאְסֹר אִסָּר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה: במדבר ל ג
2. כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַייָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ: דברים טו יט

◆

גליון הש"ס

בהר"ן ד"ה ולענין הלכה וכו' הא לא"ה בהיתרא קמתפיס. עיין לקמן דף עה ע"א בר"ן ד"ה דאתפיס: במתני' ר' יהודה מתיר. עיין נזיר דף ט ע"א תד"ה הריני נזיר:

◆

מוסף רש"י

שמצוה להקדישו. לשם בכור ואף על פי שהוא קדוש מאליו (ערכין כט.).

◆

תוספות

אמר קרא לה' לרבות דבר האסור. פי' דבר האסור כי האי דבכור לפי שנחשב קצת דבר הנדור כדמפרש ואזיל: **מרבה אני חטאת ואשם שהוא מתפיס בנדר.** אע"ג שהוא חייב אותן בלא נדר מ"מ אין קדושה חל עליהן ממילא: **תנא אימרא לאימרא וכו' הא דאמר לאימרא.** בפתח דלאימרא בפתח מפרשינן ליה לאימרא יהא לפיכך לא אוכל לך כמו לקרבן בפתח והא דתניא בהך ברייתא לאימרא לא אוכל לך מותר מיירי שאמר לא אימרא כפר"ת וא"ת אי לאימרא דהך ברייתא מיירי דאמר לא אימרא אם כן שאוכל לך אמאי משמע איסורא וי"ל דודאי לאימרא דרישא (דלא) דאוכל לך מיירי בלאימרא בפתח ולאימרא דלא אוכל מיירי שאמר לא אימרא וא"ת אם כן אדמפליג בלא אימרא בין אוכל ללא אוכל ליפלוג כולה בלא אוכל בין לאימרא בפתח ללא אימרא דהשתא נמי דמפליג בין אוכל ללא אוכל הוי לאימרא גבי אוכל בפתח וגבי לא אוכל לא אימרא וי"ל דאה"נ אלא כיון דאימרא כאימרא לא ליתני ליה לאיסורא רק באוכל לך תני נמי באוכל לך גבי לאימרא ואע"ג דגבי לאימרא הוי מתסר נמי גם בלא אוכל לך כך צריך לדחוק לפר"ת ור"י גרס הא דאמר לאימרא בחטף התם מפרש ליה לאימרא יהא לפיכך לא אוכל לך דומיא דלקרבן לא אוכל לך דהתם נמי לקרבן בחטף הא ברייתא דלעיל דשרי מיירי בלאימרא בפתח בין ברישא גבי שאוכל בין גבי לא אוכל לך: **האומר קרבן עולה ומנחה וכו'.** אשמעי' אע"ג דליכא כ"ף: **רבי יהודה מתיר.** משום דלא אמר בכ"ף וה"ה בלשון קונם בלא כ"ף דמותר טפי דלא עדיף מלשון קרבן עצמו וקונם בכל הש"ס בלא כ"ף דלא כרבי יהודה ור"י פי' דאמר קונם יש לפרש לשון פעולה כמו מקונס ובלשון פעולה מודה רבי יהודה כקרבן הקרבן: **הקרבן בקרבן קרבן אוכל לך אסור.** תימה בשלמא הקרבן אשמעינן דלא הא קרבן קאמר כיון שאמר הקרבן תיבה אחת אבל איך תרתי למה לי ואי משום קרבן בלא כ"ף כבר אשמעינן (ט) (ונראה דה"ל דוקא שאוכל לך הוא דאסור אבל לא אוכל לך מותר (י) דלא מפרש קרבן יהא לפיכך לא אוכל לך כך נראה למהר"ף נ"ע: